

Autonomia zentralismo

Gutiengo Etniko eta Nazionalen Aldeko Nazioarteko Escarré Institutuak (CIEMEN = Centro Internazionale Escarré per le Minorie Etniche e Nazionali delakoak) ez du urte askorik. Baina bere gorputza koskortzen dihardu.

Institutuaren egiteko nagusienetarikoa bat, urtero antolatu ohi duen nazioarteko Astealdia da. Orain artekoak Cuixà-n izan dira, Ipar Kataluniako Prada ondoan. Cuixà-k eta inguruko lurralde osoak ikaragarritzko garrantzia du Kataluniaren historiaren hastapenetan. Diktaduraren azken urteetan, babesleku bat izan zen Cuixà kataluniarrentzat.

Aurtengo ihardunaldiak abuztuan egin ziren: 16tik 23ra arte. Gai nagusia: "Zenbait Estatu ezberdineko Autonomi moduak". Hitzaldiek, elkarrizketek eta eztabaidek bete zuten astealdi luzea. Azkenik Agiri bat eman zen, hemen bertan argitaratzen dena.

Egun batez edo bestez parte hartu zutenak 90 bat lagun izan ziren; ihardunaldiko egun gehienak eman zituztenak, beriz, 50 bat lagun: Hainbat Naziotako edo Gutiengo etnikotakoak, Agirian bertan agertzen denez. Zenbait Herritako autonomi modu ezberdinak (edo autonomi burrukak) agertu eta aztertu ziren. Bakoitzeko punturen bat nabarmenduko dut.

Nolahalako autonomiak

Balear Irlak: B. Colom, "Qüestions d'autonomia a les illes Balears". Turismoaren politika ezarri die Estatuak, eta horren menpean daudelarik, Balear Irlak baldintzapetua daukate beren autonomi bidea.

Alemania Federala: J. Becker, "Alemaniako federalismoa". Alemaniako federalismoak Land bakoitzari ematen dion autonomia aztertu zuen, eta nolabait hango egoera zuriu. Lekuz kanpora bezala gelditu zen hitzaldi hau.

Walonia: "La Belgique au carrefour", A. Patris-ek agertu zuen waloniarren arazoa. Belgika Estatuan gehiengoarena jokatu ondoren (fiamentarrei buruz, alegia), Waloniak neke handiak ditu orain, gutiengoak dela jabetzeko eta gutiengo bezala jokatzeko.

Gales-Eskozia: J. Osmond, "British History and Identity. Wales's Identity Crisis". Eskoziaren eta Gales-en Autonomia arazoa ezberdin samarra gertatzen da orain; baina batak eta besteak nortasun krisia bizi dute, Britaina Handiak bizi duen nortasun krisiaren barruan.

Katalunia: F. Cucurull, "Consideracions entorn dels orígens del Nacionalisme catalán". Tituluak dioen bezala, Kataluniako nazionalismoaren historia laburra eta oso eruditoa eman zuen. Oso aspalditokoa da Kataluniaren nazionalismoa.

Euskal Herria: Gurutz Jauregi, "Autonomia Euskal Herrian". Gure Herriaren historia politiko laburra eman ondoren, azken mende honetako autonomi burrukaren gorabeherak argitu zituen; eta azkenik orain bertan politikaren eta legearen aldetik nola planteiatzen den Euskal Herriaren autonomia.

Quebec: E. Vinyamata - I. Tubella, "Formació del Quebec historicament". Quebec-eko etorri ez zelarik, bi katalan hauek eman zuten hango autonomi planteiamenduen berri, orain independentzi bezala planteiatu dagoena.

Valencia: Vincent Franch, "Pais valencià i Paisos Catalans". Hango eskuindarrek Paisos Catalans direla koei buruz duten jokabidea eta politika eta Nafarroan Euskal Herriari buruz daramatena berberak dira.

Friuci: A. Ceschia, "La nazione Friuli, le nazionalità, lo Stato e le regioni nella Repubblica Italiana". Italiako Estatuak onartuak ditu autonomi modu batzuek; baina Friuci-go nazionalismoak eta besteak sustraitik astintzen du Estatuaren egitura bera.

Hau ezin dute onartu ez Kristau Demokraziak, ez eta Alderdi Komunistak, ez eta beste alderdi estatalistek.

Jura: J. Moritz, "Rapport sur la Question jurassienne". Suizak sortu izan duen ideologiaren eta Estatu "perfektuaren" mitoaren kontrako astindu gogorra izan da, Jurak gero eta gogorrago eraman izan duen burruka luzea, azkenik bere burujabetasuna lortu arte.

CIEMEN-en azken agiria

Urtero bezala ihardunaldien ondoren, aurtengoan ere bere agiria eman dute CIEMENen astealdi honetan bilduek. Hitzaldi, elkarrizketa eta eztabaiden ondorio bezala izan nahi du agiriak. Puntu nagusi bat nabarmendu da ihardunaldietan zehar: Estatuaren sistema instituzionalak ezberdinak izan arren eta barruko nazionalitateei ematen zaien autonomi moduak ere ezberdinak izan arren, azkenik Estatu guztietan zentralismoaren logika garaitzen da, hori puskatu nahi duten nazionalismo, independentismo edo autodeterminazio guztien kontra.

Ihardunaldiek ondorio nabarmen hauxe eman dute: Estatuon autonomi moduek ez dutela nazionalitateen arazoa konpontzen; horregatik autodeterminazioa eskatzen da Estatu barruetan zapalduak dauden nazio guztientzat.

Hona hemen nola dloen CIEMENen aurtengo agiriak:

"Gutiengo Etniko eta Nazionalen Aldeko Nazioarteko Escarré Institutuak (CIEMEN = Centro Internazionale Escarré per le Minorie Etniche e Nazionali delakoak) bere nazioarteko hirugarren ihardunaldiak Cuixà-ko Abatetxean egin ditu, 1978ko abuztuak 16-23.

Aurten "Zenbait Estatu ezberdineko Autonomiak" erabili du gai bezala.

Katalunia-Iparaldeko, Katalunia-Printzerriko, Valentzia Herriko, Balearak-Pitiüses-eko, Euskal Herriko, Friuci-go, Gales-eko, Jura-ko, Sardinia-ko, Waloniako, Vall D'Aosta-ko talde nazionalak eta Alemania Errepublikak Federaleko eta Italia Estatuak zentralismoaren aurka borrokatzen dituzte.

ezberdinak: logika berbera

Estatu ezberdinetan zenbait nazio eta gutiengo etnikok duen egoera juridikoa, politikoa, soziala, ekonomikoa, hizkuntzazkoa eta kulturazkoa elkarri ezaguterazi ondoren,

Ihardunaldiotan eskuhartu dutenek

1. Zera egiaztatu dute:

a) Estatu horien sistema instituzionalak ez direla berdinak eta nazio eta gutiengo etnikoentzako autonomi maila eta tankera ezberdinak dituztela;

b) Autonomi modu horiek ez dietela inoiz ere, Estatu barruan "gutiengo egoeran" dauden nazioen oinarritzko eskabide eta eskubideei erantzun egokirik ematen.

Izan ere,

a) Tankera honetakoak nahiz hartakoak izan Estatuok, eskaintzen dituzten erakunde autonomikoetan beti logika berbera ageri da: hau da, Estatuko botereak beren eskuetan dituzten taldeek azpiratu egiten dituzte nazioak, eta hauek nazio bezala beren buruak gobernatzeko beharko luketen egiturarik ez dute;

b) Horretaz gainera, Autonomi sistemak berez Estatu zentralaren eskutan uzten du funtsezko alorretako benetako boterea; horregatik, autonomi moduren bat hartu duten nazioek ez daukate, berez, alor guztietan beren aurrerabidea osorik zuzentzerik eta kudeatzerik: hitz batez esanez, ez daukate subiranotasunik.

2. Etsita daude,

Nazio horiek beren nortasuna eskuratu, zaindu eta askatasun osoz aurrera bideratuko badute, behar-beharrezkoa dutela, benetan eta egitez beren autodeterminazio eskubidea gauzatzeko.

3. Ondorio bezala,

a) lagunkidetasuna adierazten die, nor bere nazioaren askapen politiko, sozial, ekonomiko, hizkuntzazko eta kulturazkoaren aide burukatzen diren mugimenduei. Eta era berean, beren aldetik laguntza eskaintzen dute, nazio eta herri guztiek duten autodeterminazio eskubidearen egiazko esanahia zabalatzeko eta ezaguterazteko;

b) nazio bakoitzaren askapena, beste nazio eta herri guztiekiko solidaritate militantearen bidez bakarrik lortzen dela uste dute; horregatik, solidaritate hori gauzatzeko orain arte ireki diren bideez baliatuko direla edota berriak irekitzen saiatuko direla agintzen dute;

c) eta azkenik, CIEMENi beren laguntza eskaini eta zera eskatzen diote: helburu guztiok lortzeko ekinbideak asmatuz eta hedatuz joan dadila".

Aurrera begira

Aurtengo Ihardunaldiak oso interesgarriak gertatu dira: Nazio zapalduetako ordezkarien topaketa bezala eta elkarren esperentziak agertzeko abagadune bezala. Euskal Herriko lagunek lehen aldiz hartu dute esku ihardunaldi hauetan.

Eman ziren hitzaldiak nahiko ezberdinak izan ziren, nahiz eta guztientzat gai berbera hautatua izan: hau da, Autonomia. Batzuen hitzaldiak oso

hurrengo urteetarako gai konkreturen bat sakonetik aztertzea eta elkarlanerako erabakiak hartzea izango litzateke onena; horrela bakarrik ahai izango da benetako mintegia.

Puntu hauxe izan zen azken egunean eztabaidatu zirenetako bat: datorren urtean erabiliko den gaia aztertzean. Azkenik entzulego zabalarentzat antolatzea erabaki zen, nahiz eta gaia hain sakonetik aztertzerik izan ez Datorren urterako gaia, berriz, zera

Balear Irlak. Estatuaren politika turistikoak baldintzapeturik dago Balear irlen etorkizuna.

zabalak eta orokorrak izan ziren, gai zehatzari inolaz ere lotu gabe; beste batzurenak ia-ia ez zuten ukitu ere egin gai konkretua, katalanak, esate baterako. Beharbada Euskal Herriaren aurkezpena egin zuena izan zen zehatzena eta gaiari lotuena.

Mintegi izena eman izan zaie ihardunaldiei; seguru asko, mintegia baino gehiago hitzaldi sail bat izan da, beren elkarrizketa eta guzti. Informazio mailan ibill da astealdi osoa. Agian eta

izango da: "Nazionalitatea: Emigratio-inmigrazioen arazoa".

CIEMENek hiru zentru ditu dagoneko: Cuixà-n, Milano-n eta Bartzelonan. Beste hainbat sortzeko asmoak sortu dira aurtengo udan: Balentzian, Friuç-en eta Euskal Herrian, hain zuzen ere. Leku bakoitzean Asoziazio bezala sortzen da CIEMEN. Euskal Herrian sortzeak benetan merezi duela uste dut. Horretako lagunik izango ahal da.

Paulo Agirrebaltzategi